

Қ А Р О Р И
ПЛЕНУМИ СУДИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
№ 12

аз 19 декабри соли 2008

ш.Душанбе

Дар бораи оmodасозии парвандаҳои граждани ба муҳокимаи судӣ

Риояи меъёрҳои КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки оmodасозии парвандаҳои гражданиро ба муҳокимаи судӣ ба танзим медарорад, яке аз омилҳои асосии дуруст ва саривақт баррасӣ намудани онҳо мебошад. Ба таври дахлдор нагузаронидани амалиётҳо оид ба оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, ба мавқуф гузоштани баррасии судӣ, кашолкорӣ ва ба қабул намудани санадҳои нодурусти судӣ оварда мерасонад.

Бо мақсади таъмини татбиқи дуруст ва якхелаи меъёрҳои КМГ Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки оmodасозии парвандаҳои гражданиро ба муҳокимаи судӣ ба танзим медарорад, бо дастрасии моддаи 27 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, -

Қ А Р О Р К А Р Д:

Ба судҳо тавзеҳоти зерин дода шавад.

1. Мутобиқи талаботи Кодекси муурофиявии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд КМГ ҶТ) судҳои ҷумҳурӣ ҳуқуқ доранд ба муҳокимаи парвандаҳои граждани, танҳо пас аз иҷрои ҳамаи амалҳои зарурӣ доир ба оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, ки дар боби 14 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудааст, шуруъ намоянд.

Оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ давраи мустақили муурофияи граждани ба ҳисоб рафта, мақсадаш таъмини дурусту саривақтии баррасӣ ва ҳаллу фасл намудани парвандаҳо мебошад, ки гузаронидани он тибқи талаботи моддаи 150 КМГ ҶТ аз рӯи ҳамаи парвандаҳои граждани ҳатмӣ мебошад.

Оmodасозии саривақтӣ ва пурраи парванда ба муҳокимаи судӣ барои баррасӣ ва ҳалли дурусти парванда дар мӯҳлати муқаррарнамудаи қонун аҳамияти муайян дорад.

2. Бояд дар назар дошт, ки иҷро намудани ҳар яке аз вазифаҳои оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, ки дар

моддаи 151 КМГ ҚТ нишон дода шудааст, хатмӣ мебошад.

3. Судя ҳуқуқ дорад ба оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ танҳо пас аз оғоз намудани парвандаи граждани дар суд ва баровардани таъинот дар бораи қабули ариза ба муҳокимаи судӣ, шурӯъ намояд.

Мутобиқи муқаррароти боби 12 КМГ ҚТ рад намудани қабули аризаи даъвогӣ, баргардонидани аризаи даъвогӣ, беҳаракат монандани аризаи даъвогӣ, то оғоз намудани парвандаи граждани мумкин аст.

4. Судя пас аз қабули ариза дар асоси моддаи 150 КМГ ҚТ вазифадор аст, таъинот дар бораи оmodасозии парвандаро ба муҳокимаи судӣ қабул намуда, дар он амалиётҳои мушаххасро, ки бояд тарафҳо ва дигар шахсони иштирокчи парванда иҷро намоянд, инчунин мӯҳлати анҷом додан ва давомнокии онҳоро дар ҳар як ҳолати мушаххас бо назардошти имконпазирии воқеии иҷроиш муайян карда шудааст, нишон диҳад.

Чунин таъинот бояд дар ҳолати зарурӣ оид ба гузаронидани амалиётҳои иловагӣ чиҳати оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, ҳамчунин пас аз бекор шудани ҳалномаи суд ва ирсоли парванда ба баррасии нав ё пас аз нав оғоз намудани истехсолоти боздошташуда ё мавқуфгузошташуда низ қабул карда мешавад.

5. Ҳангоми муайян кардани қонун ва дигар санади меъёри ҳуқуқие, ки дастрас намудани онҳо дар рафти баррасии парванда ва муқаррар намудани муносибатҳои ҳуқуқии тарафҳо зарур аст, мавзӯъ ва асоси даъво, норозигии ҷавобгар нисбати даъво, дигар ҳолатҳое, ки барои дуруст ҳаллу фасл намудани парванда аҳамияти ҳуқуқӣ доранд дар назар дошта шаванд.

Аз ҷониби даъвогар қайд намудани меъёри мушаххаси ҳуқуқӣ ҳамчун асоси даъво барои судя ҳангоми баррасӣ намудани масъала чиҳати он, ки кадом қонун бояд дастрас карда шавад, хатмӣ намебошад.

6. Ҳолатҳои барои ҳалли дурусти парванда аҳамиятдоштаро судҳо бояд дар заминаи фактҳои ҳуқуқие, ки асоси даъво ва норозигии тарафҳоро дар бар мегирад, характери муносибатҳои ҳуқуқӣ ва меъёрҳои ҳуқуқи моддӣ, ки бояд татбиқ карда шавад, муайян намоянд.

7. Судя вазифадор аст дар давраи оmodасозии парванда барои таҳқиқи ҳамаҷониба ва пурраи ҳолатҳо, ки барои дуруст ҳаллу

фасл гардидани парванда аҳамият доранд, шароит фароҳам орад.

Судя тавзеҳ медиҳад, ки исботи ин ё он ҳолат ба зиммаи кӣ гузошта мешавад ва инчунин оқибати пешниҳод накардани далелҳоро мефаҳмонад.

Агар далелҳои пешниҳодшуда барои тасдиқи талаботи даъвогар ё норозигии ҷавобгар нокифоя бошанд, судя ҳуқуқ дорад ба онҳо оиди пешниҳод намудани далелҳои иловагӣ тавсия диҳад. Дар ҳолате, агар пешниҳод намудани чунин далел барои шахсони номбаршуда мушкил бошад, он гоҳ аз рӯи дархости онҳо, ки ба талаботи қисми 2 моддаи 60 КМГ ҚТ ҷавобгӯӣ мебошад, дар ҷамъовари ва талаб карда гирифтани далелҳо, аз ташкилотҳо ва шахрвандон аз ҷумла далелҳои хаттӣ шайъӣ мусоидат намояд.

8. Ҳангоми оmodасозии парванда судя вазифадор аст, бо дар назардошти қисми 2 моддаи 13 ва сарҳати 2 қисми 1 моддаи 153 КМГ ҚТ ба тарафҳо ва дигар шахсони иштирокчӣ, ки ба парванда ҷалб карда шудаанд, ҳуқуқу ўҳдадорихои муурофиавиашонро ба таври муфассал фаҳмонад, инчунин муқаррароти қисми 1 моддаи 71 КМГ ҚТ-ро дар бораи он, ки тарафе, ки ўҳдадор аст талабу норозигии худро исбот намояд, аммо далелҳои доштаашро нигоҳ дошта ба суд пешниҳод намекунад, суд ҳуқуқ дорад хулосаи худро бо баёноти тарафи дигар асоснок намуда, тавзеҳ диҳад.

Ҳангоми ҳозир нашудани ҷавобгар дар давраи оmodасозии парванда, судя ҳуччатҳоро ба маҳали зист ё маҳалли ҷойгиршавии ў равон карда, ба охири пешниҳод менамояд, ки дар мўҳлати муайян баҳри асоснок намудани норозигиаш далелҳоро пешкаш намояд. Судя инчунин тавзеҳот медиҳад, ки далелҳою норозигии дар мўҳлати муайяннамудаи судя аз ҷониби ҷавобгар пешниҳод нашуда, барои баррасии парванда аз рӯи далелҳои мавҷудбуда, монеа шуда наметавонад.

9. Диққати судҳо ба он ҷалб карда шавад, ки аз рӯи мафҳуми моддаҳои 5, 37, 44, 45, 47, 48, 49, 58, 60 КМГ ҚТ ўҳдадории исбот ба зиммаи тарафҳо, шахсони сеюме, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод намудаанд ё шахсони сеюме, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод накардаанд, прокурор, мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахрвандон ё шахсони ҳуқуқие, ки баҳри ҳимояи шахсони дигар ариза пешниҳод

намудаанд, гузошта мешавад.

Бо парвандаҳо оид ба муайян намудани ҳолатҳои дорои аҳамияти ҳуқуқӣ, ки ба тариқи истехсолоти махсус мавриди баррасӣ қарор дода мешавад, ӯҳдадорӣ доир ба пешниҳод намудани далелҳои тасдиқкунанда оиди аз ҷониби аризадиханда имконнопазирии дарёфт намудани ҳуҷҷатҳои дахлдор ё ғайриимкон будани барқарорсозии ҳуҷҷатҳои гумшуда ба зиммаи аризадиханда гузошта мешавад.

10. Бо назардошти он, ки мутобиқи талаботи моддаи 67 КМГ ҚТ таъмини далелҳо ба тариқи судӣ аз лаҳзаи оғоз намудани парванда дар суд сурат мегирад, судя ҳуқуқ дорад ҳангоми оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ низ чораҳоро баҳри таъмини онҳо андешад. Ҳамзамон, бояд дар назар дошт, ки доираи далелҳое, ки метавонанд таъмин карда шаванд бо қонун маҳдуд карда нашудааст.

11. Судя ҳуқуқ дорад бо назардошти фикру ақидаи шахсони иштирокчии парванда ҳангоми оmodасозии он ба муҳокимаи судӣ дар ҳар ҳолате, ки зарурати хулосаи эксперт (экспертизаи тиббӣ, муҳосибавӣ ва ғайра), ки аз ҳолатҳои қор ва далелҳои пешниҳодшуда бармеоянд, экспертиза таъин намояд. Ҳангоми таъин намудани экспертиза бояд талаботи моддаҳои 82-87 КМГ ҚТ ба инобат гирифта шуда, ҳамзамон ба шахсони иштирокчии парванда ҳуқуқи онҳо оиди дар назди эксперт гузоштани саволҳое, ки аз рӯи онҳо бояд хулоса дода шавад, фаҳмонида мешавад. Бояд дар назар дошт, ки мутобиқи талаботи моддаи 82 КМГ ҚТ ба баррасии эксперт танҳо он саволҳое гузошта мешаванд, ки дониши махсусро дар соҳаи илм, техника, санъат ва касбҳои мухталиф талаб мекунанд. Дар назди эксперт (қоршиносон) саволҳои дорои хусусияти ҳуқуқӣ, ки ҳаллу ҷасли онҳо ба салоҳияти суд тааллуқ дорад (масалан, оиди хусусияти бемории шахрванд не, балки қобили амал будани ӯ), гузошта намешавад.

Ҳангоми таъини экспертиза дар давраи оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ, судя ҳуқуқ дорад мутобиқи талаботи моддаи 221 КМГ ҚТ баррасии парвандаро боздорад. Дар ин ҳолат мӯҳлати мурофиавии нагузаштаи баррасии парванда, боздошта мешавад. Судя дар бораи боздоштани баррасии парванда дар маҷлиси пешакии судӣ таъинот мебарорад, ки дар ин бора протокол тартиб дода мешавад.

12. Дар марҳилаи оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ

барои иштирок намудан дар парванда ба муурофияи судӣ чалб намудани мутахассис мумкин аст. Зарурати чалб намудани иштирокчии мазкур ба муурофия ба суд барои гирифтани маслиҳат, фаҳмонидан, хизматрасонии бевоситаи техникӣ дар вақти азназаргузаронии далелҳои хаттӣ ё шайъӣ, шунидани сабтҳои овоз, тамошои сабтҳои видео, таъини экспертиза, пурсиши шоҳидон ва андешидани чораҳо оид ба таъмини далелҳо лозим мебошад.

13. Тарафҳо ҳуқуқ доранд дар марҳилаи омодаسازیи парванда ба муҳокимаи судӣ баҳси худро бо бастанӣ созиши оштии хотима диҳанд, агар амали онҳо бархилофи қонун набошад, ҳуқуқу манфиатҳои бо қонун ҳифзшавандаи шахсони дигарро вайрон насозад.

Ҳамзамон, санҷиши шартҳои созиши оштии, ки тарафҳо бастанд ва вобастакунии муурофиявии амалҳои амриӣ дахлдори тарафҳо дар муурофияи пешакии судӣ аҳамияти муҳим доранд. Созиши оштии тарафҳо аз ҷониби онҳо дар шакли хаттӣ тартиб дода шуда, ба суд пешниҳод карда мешавад, ки ба он даъвогар ва ҷавобгар имзо мегузоранд. Дар созиши оштии тарафҳо шартҳои созиш ва оқибатҳои ногуворӣ иҷронагардидани шартҳои созиш нишон дода мешавад.

Судя ба тарафҳо оқибати бастанӣ созиши оштиро тавзеҳ дода аз онҳо забонхат мегирад, ки он ба маводи парванда замима карда мешавад.

14. Бо назардошти ҳолатҳои мушаххаси парванда судя баррасии масъаларо ҷиҳати ҳайати шахсони иштирокчии парванда, яъне тарафҳо, шахсони сеюм – аз рӯи парвандае, ки ба тариқи истехсолоти даъвогӣ баррасӣ мегардад, аризадиханда, шахсони манфиатдор аз рӯи парвандаҳои истехсолоти махсус ва аз рӯи парвандаҳои, ки аз муносибатҳои ҳуқуқи омма ва инчунин дар бораи иштирокчиёни ба ҳаллу ҷасли парванда муосидаткунанда - намояндагони тарафҳо ва шахсони сеюм, экспертҳо, мутахассисон, тарҷумон, шоҳидонро анҷом медиҳад.

15. Мутобиқи талаботи моддаи 152 КМГ ҚТ ба ғайр аз тарафҳо ё намояндагони онҳо амалҳои муурофиявиरो ҳангоми омодаسازیи парванда ба муҳокимаи судӣ метавонанд шахсони дигари иштирокчии парванда низ иҷро намоянд, аз ҷумла шахсони сеюм, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод намудаанд, минҷумла, прокурор, мақомоти

ҳоқимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахсони ҳуқуқӣ ё шахрвандон. Масалан, дар як вақт якҷоя бо шахсе, ки ба манфиати ӯ парванда оғоз гардидааст ва ӯ дар он ҳамчун даъвогар баромад мекунад, дар амали намудани амалҳои бо моддаи 152 ҳамин Кодекс пешбинишуда бояд шахсе низ иштирок намояд, ки бо ташаббуси ӯ парванда оғоз гардидааст.

Ҳангоми ба суд муроҷиат намудани прокурор, мақомоти ҳоқимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахсони ҳуқуқӣ ё шахрванд чихати ҳифзи ҳуқуқу озодиҳо ва манфиати қонунии шахсони дигар, гурӯҳи номуайяни шахсон ё ба манфиати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ариза ба суд прокурор, мақомоти ҳоқимияти давлатӣ ва дигар шахсон, ки тибқи қонун ба ӯҳдаи онҳо ҳифзи ҳуқуқу манфиати дигар шахсон воғузур карда шудааст, дар оmodасозӣ ба муҳокимаи судӣ иштирок намуда, судя ба онҳо ҳуқуқу ӯҳдадорихояшонро дар мурофиа фаҳмонда медиҳад.

Шахсони номбаршуда, ки чихати ҳифзи манфиатҳои дигар шахсон муроҷиат намудаанд, аз ҳамаи ҳуқуқҳои мурофиавӣ, ба истиснои ҳуқуқи бастанӣ созиши ошӣ, истифода мебаранд ва ҳамаи ӯҳдадорихои даъвогар бар зиммаи онҳо гузошта мешавад. Ба ғайр аз ин онҳо аз ӯҳдадори доир ба хароҷоти судӣ озод карда мешаванд.

16. Судя дар рафти оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ ба шахсони иштирокчии он ҳуқуқи ба воситаи намоянда пешбурди қор, инчунин тартиби ба расмӣ даровардани ваколатҳои намояндаро тавзеҳ дода, ҳаҷми ваколати онҳоро, агар онҳо ба расмӣ дароварда шуда бошанд, санҷида мебарояд, бо назардошти он ки ҳуқуқи намоянда роҷеъ ба анҷом додани амалҳои бо моддаи 56 КМГ ҚТ пешбинишуда бояд махсус дар ваколатнома қайд карда шавад, зеро онҳо ба ихтиёрдорӣ намудани ҳуқуқҳои моддию мурофиавии шахси ваколатдиханда алоқамандӣ доранд.

Судя аз рӯи парвандаҳои вобаста ба ҳуқуқу манфиатҳои ноқилиғони ба синни 14 солағӣ нарасида ва инчунин шахсоне, ки аз қониби суд ғайриқобили амал ё қобилияти амалкуниашон маҳдуд сохта шудааст, дар рафти оmodасозии парванда синну соли ноқилиғ, мавҷудияти ҳалномаи судӣ дар бораи ғайриқобили амал ё қобилияти амалкуниашон маҳдуд сохта шуда, инчунин ваколатҳои намояндағони қонунии

онҳоро, аз ҷумла падару модар, ба фарзанди қабулкунандагон, васиён, парасторон ё дигар шахсонро, ки ба онҳо бо қонун чунин ҳуқуқ дода шудааст, санчида мебарояд.

Аз рӯи парвандҳои вобаста ба ҳуқуқу манфиатҳои ноболиғони синну солашон аз 14 то 18 сола, судя ӯҳдадор аст онҳоро барои иштирок дар парванда ҷалб намояд.

Дар ҳолатҳои пешбиниамудай қонун нисбат ба парвандахое, ки аз муносибатҳои ҳуқуқи граждани, оилави, меҳнати, омма бармеоянд, ноболиғони синни аз 14 то 18 сола дар суд шахсан ҳуқуқ, озоди ва манфиатҳои қонунан ҳифзшавандаи худро ҳимоя мекунанд. Суд ҳуқуқ дорад ҷиҳати иштирок дар баррасии чунин парвандаҳо намояндагони қонунии ноболиғонро ҷалб намояд.

Суд мақомоти васӣ ва парасториро дар сурате ба қор ҷалб менамояд, ки агар тибқи қонун чунин парванда бояд бо иштироки намояндаи мақомоти мазкур баррасӣ карда шавад.

17. Ба судҳо тавзеҳот дода шавад, ки судя даъвогар ва намояндаи ӯро дар асоси моҳияти талаботи пешниҳодгардида бо мақсади равшан сохтани хусусияти талаботи мазкур, ҳолатҳое, ки асоси даъво гардидаанд ва далелҳое, ки ҳолатҳои мазкурро тасдиқ мекунанд, мепурсад. Ин ҳолат барои аз ҷониби судя муайян сохтани қонуне, ки бояд ҳангоми баррасии парванда дастрас гардад ва муқаррар намудани муносибатҳои ҳуқуқии тарафҳо, муайян сохтани ҳолатҳое, ки барои баррасии парванда ва ҳаллу фасл намудани масъала ҷиҳати тақсимои ӯҳдадориҳо оид ба исботи онҳо алоқаманданд аҳамияти муҳим доранд.

18. Судя ба ҷавобгар пешниҳоди далелҳои асосноккунандаи норозигиашро тавсия дода, ҳуқуққояшро дар бораи то оғози муҳокимаи судӣ пешниҳод намудани даъвои муқобили даъво мефаҳмонад.

19. Ҳангоми оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ ҳаллу фасл намудани масъала дар бораи ба парванда ҳамроҳ шудан ҷалб кардани ҳамдаъвогарон, ҳамҷавобгарон ва шахсони сеюме, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод накардаанд, барои дуруст муайян сохтани ҳаياتи шахсони иштирокчии парванда зарур мебошад.

Агар ҳангоми оmodасозии парванда судя ба хулоса ояд, ки даъво нисбати шахсе, ки бояд аз рӯи он ҷавобгар набошад пешниҳод гардидааст, дар ин сурат ӯ бо риоя намудани

қоидаҳои моддаи 42 КМГ ҚТ бо мувофиқаи даъвогар метавонад ҷавобгарро иваз намояд. Ҳангоми ҳал намудани масъала ҷиҳати иваз намудани ҷавобгари номуносиб ба ҷавобгари муносиб бояд дар назар дошт, ки парвандаро ҳамин суд ҳамон вақт баррасӣ менамояд, ки агар ивазкунии ҷавобгар тобеияти судии парвандаро тағир надиҳад. Дар сурати бо розигии даъвогар иваз намудани ҷавобгари номуносиб ба ҷавобгари муносиб, агар тобеияти судии парвандаи граждани тағир ёбад, он гоҳ судя мувофиқи муқаррароти моддаи 138 КМГ ҚТ аризаи даъвогӣ ва ҳуҷҷатҳои ба он замимагардидаро ба даъвогар бармегардонад.

20. Шахсони сеюм, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод намудаанд, то қабул намудани санади суди марҳилаи якум метавонад ба парванда ҳамроҳ шаванд.

Судя ҷиҳати эътироф ё рад намудан ба сифати шахсони сеюме, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод мекунанд, таъинот қабул мекунад. Нисбат ба ин таъиноти суд шахсони иштирокчии парванда метавонад шикоятҳои хусусӣ пешниҳод намоянд.

Шахсони сеюме, ки нисбат ба мавзӯи баҳс талаботи мустақилона пешниҳод намудаанд, аз тамоми ҳуқуқи даъвогар истифода мебаранд ва ўҳдадорҳои даъвогарро ба зимма доранд.

21. Дар ҳолатҳои таъхирнопазир судя бо огоҳи-нидани шахсони иштирокчии парванда дар маҳалли ҷой-ғиршавӣ далелҳои хаттӣ ва шайъиро аз назар мегузаронад.

22. Ҳангоми зарурати гирифтани далели дар дигар шаҳр ё ноҳия мавҷудбуда судя ба суди дахлдор мутобиқи талаботи моддаи 65 КМГ ҚТ супориши судиро мефиристонанд. Супориши судӣ бояд дар намуди таъинот ба таври мушаххас нишон дода шавад. Ин таъинот барои суде, ки ба унвони он ирсол шудааст, ҳатмӣ буда, бояд дар мӯҳлати то як моҳ аз рӯзи гирифтани иҷро карда шавад. Ирсоли супориши судӣ дар намуди мактуб ё дархостнома қатъиян манъ аст.

23. Азбаски тибқи талаботи моддаи 142 ва 149 КМГ ҚТ андешидани тадбирҳои таъмини даъво то оғози парвандаи граждани ва дар ҳама давраҳои баррасии парванда имконпазир аст, судя бояд дар назар дошта бошад, ки таъмини даъво дар давраи омодагории парванда ба муҳокимаи судӣ низ мумкин аст. Тадбирҳоеро, ки суд оид ба таъмини даъво меандешад,

бояд ба талаботи пешниҳоднамудаи даъвогар мутаносиб бошанд.

24. Дар марҳилаи оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ дар ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 155 КМГ ҚТ судя масъалаи маҷлиси пешакии судӣ, вақт ва маҳаллӣ баргузорию онро ҳал менамояд.

Маҷлиси пешакии судӣ бо мақсади аз таҳкими мурофиавии амалҳои амрии тарафҳо, ки ҳангоми оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ анҷом дода шудаанд, муайян намудани ҳолатҳои барои баррасии дуруст ва ҳалли парванда аҳамиятдошта, муайян намудани кифоягии далелҳо барои парванда, таҳқиқи далели гузаронидани мӯҳлати мурочиат ба суд ва мӯҳлати даъво иборат мебошад.

25. Дар маҷлиси пешакии судӣ норозигии ҷавобгар дар хусуси аз ҷониби даъвогар бе сабабҳои узрнок гузаронидани мӯҳлати даъво ҷиҳати ҳифзи ҳуқуқ ва мӯҳлати муқаррарнамудаи қонун барои мурочиат ба суд метавонад баррасӣ гардад. Ҳангоми муайян намудани далели бе сабабҳои узрнок гузаронидани мӯҳлати даъво ё мӯҳлати мурочиат ба суд судя бе таҳқиқи дигар ҳолатҳои воқеии парванда дар хусуси рад намудани даъво ҳалнома қабул мекунад. Ба ҳалнома аз ҷониби шахсони иштирокчию парванда мумкин аст бо тартиби кассатсионӣ шикоят оварда шавад.

26. Бояд дар назар дошт, ки дар мурофиаи пешакии судӣ ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳои бо моддаҳои 220, 221, 225, сарҳатҳои 2, 6 моддаи 227 КМГ ҚТ баррасии парванда метавонад боздошта ё қатъ гардида, ариза бошад, бе баррасӣ мононда шавад. Ҳамзамон судя дар бораи боздоштан, қатъ гардидани баррасии парванда, бе баррасӣ монондани ариза таъинот қабул менамояд.

27. Дар давраи оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ даъвогар метавонад аз даъво даст кашад, тарафҳо созиши оштии ё ин ки шартнома дар бораи супурдани даъво ба баррасии суди ҳақамӣ банданд. Азбаски ҳалли масъала роҷеъ ба қабули ариза оиди аз даъво даст кашидан ва тасдиқи созиши оштии тарафҳо дар давраи оmodасозии парванда аз ҷараёни дахлдор ҳангоми баррасии судӣ фарқе надорад, чунин ҳаракатҳои амрии тарафҳо бояд ба тариқи мурофиавӣ дар маҷлиси пешакии судӣ қайд карда шаванд.

Агар дар давраи оmodасозии парванда ба муҳокимаи судӣ

жавобгар даъворо эътироф намояд, судя парвандаро ба баррасӣ таъин карда, масъалаи мазкурро тибқи талаботи муқарраркардаи қисми 3 моддаи 176 КМГ ҚТ ҳаллу фасл менамояд.

28. Аз болои таъинот дар бораи гузаронидани оmodасозӣ ба муҳокимаи судӣ шикоят овардан мумкин нест, чунки ин таъинот ҳаракати минбаъдаи парвандаро монегӣ намекунад.

29. Мутобиқи қисми 3 моддаи 155 КМГ ҚТ судя аз рӯи парвандаҳои мураккаб метавонад мӯҳлати гузаронидани мурофиаи пешакии судиро, ки аз доираи мӯҳлати бо КМГ ҚТ барои баррасӣ ва ҳалли парванда муқарраркардашуда, баромадааст, таъин намояд ва дар ин бора таъиноти асоснок бо қайди мушаххаси мӯҳлати гузаронидани мурофиаи пешакии судӣ тартиб дода мешавад.

Бояд дар назар дошт, ки қонун чунин гурӯҳи парвандаҳоеро, ки нисбати онҳо муқаррароти мазкур татбиқ карда мешавад, пешбинӣ нанамудааст.

30. Тибқи талаботи моддаи 156 КМГ ҚТ судя парвандаро оmodашуда эътироф намуда дар бораи таъин намудани парванда ба муҳокимаи суди таъинот қабул менамояд. Ҳамзамон, судя вазифадор аст тарафҳо ва дигар шахсони иштирокчии парвандаро дар бораи вақт ва маҳалли баррасии парванда огоҳ намояд ва инчунин дигар иштирокчиёни мурофиаро даъват кунад.

31. Бо қабули қарори мазкур қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №4 аз 24 феввали соли 2005 «Дар бораи ба муҳокимаи суд тайёр кардани парвандаҳои граждани» беэътибор дониста шавад.

Раиси Пленум,
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
Н.Абдуллоев

Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

М.Саидов